

I

(Päätöslauseimat, suositukset, suuntaviivat ja lausunnot)

LAUSUNNOT

EUROOPAN TIETOSUOJAVALTUUTETTU

Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunto ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) tutkimuksista annetun asetuksen (EY) N:o 1073/1999 muuttamisesta

(2007/C 91/01)

EUROOPAN TIETOSUOJAVALTUUTETTU, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 286 artiklan,

ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan ja erityisesti sen 8 artiklan,

ottaa huomioon yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24 päivänä lokakuuta 1995 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY ⁽¹⁾,

ottaa huomioon yksilöiden suojelusta yhteisöjen toimielinten ja elinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 18 päivänä joulukuuta 2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 45/2001 ⁽²⁾ ja erityisesti sen 41 artiklan,

ottaa huomioon asetuksen (EY) N:o 45/2001 28 artiklan 2 kohdan mukaisen lausuntopyynnön, jonka se sai komissiolta 15 päivänä syyskuuta 2006,

ON ANTANUT SEURAAVAN LAUSUNNON:

I JOHDANTO

1. Ehdotus asetukseksi Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) tutkimuksista 25 päivänä toukokuuta 1999 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1073/1999 ⁽³⁾ muuttamisesta (jäljempänä 'ehdotus') sisältää kyseisen asetuksen useimpien artiklojen tarkistuksia ⁽⁴⁾. Tässä asetuksessa annetaan operatiiviset säännöt, joita OLAFin tutkimusten tekemiseen osallistuvien on noudatettava, ja se muodostaa OLAFin operatiivisten toimien oikeusperustan.

Euroopan tietosuojavaltuutetun kuuleminen

2. Komissio lähetti ehdotuksen Euroopan tietosuojavaltuutetulle 15.9.2006. Tietosuojavaltuutettu katsoo tämän kirjeen olevan yksilöiden suojelusta yhteisöjen toimielinten ja elinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 18 päivänä joulukuuta 2000 annetun asetuksen (EY) N:o 45/2001 (jäljempänä 'asetus (EY) N:o 45/2001') 28 artiklan 2 kohdan mukainen pyyntö antaa asiasta lausunto yhteisön toimielimille ja elimille. Koska asetuksen (EY) N:o 45/2001 28 artiklan 2 kohta on velvoittava, tietosuojavaltuutettu pitää hyvänä sitä, että tämä kuuleminen mainitaan nimenomaisesti ehdotuksen johdanto-osassa.

⁽¹⁾ EYVL L 281, 23.11.1995, s. 31.

⁽²⁾ EYVL L 8, 12.1.2001, s. 1.

⁽³⁾ EYVL L 136, 31.5.1999, s. 1.

⁽⁴⁾ Ehdotuksessa muutetaan 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 ja 15 artiklaa.

3. Tässä lausunnossa esitettyjä huomautuksia sovelletaan soveltuvin osin ehdotukseen neuvoston asetukseksi Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) tutkimuksista 25 päivänä toukokuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1074/1999 ⁽¹⁾ muuttamisesta.

Ehdotuksen merkitys ja Euroopan tietosuojavaltuutetun suositus

4. Tietosuojavaltuutettu katsoo, että lausunnon antaminen tästä ehdotuksesta on tärkeää, ottaen huomioon ehdotuksen vaikutus henkilötietojen ja yksityisyyden suojaa koskeviin yksityishenkilöiden oikeuksiin. Koska ehdotuksessa asetetaan uusia sääntöjä, joita OLAFin on noudatettava epäiltyjä laittomia toimia tutkiessaan, on olennaisen tärkeää varmistaa, että tällöin taataan asianmukaisesti niiden henkilöiden, jotka ovat jollain lailla mukana tutkimuksissa eli oikeudenloukkauksista epäiltyjen ja myös henkilöstön sekä muiden OLAFille tietoja toimittavien henkilöiden, henkilötietojen ja yksityisyyden suojaa koskevat oikeudet. Tämä on sitäkin tärkeämpää, kun otetaan huomioon, että tiedot, joita OLAF mahdollisesti kerää, ovat erityisen arkaluonteisia. Tällaisia tietoja ovat rikosepäilyjä, rikoksia, rikostuomioita ja terveyttä koskevat tiedot sekä tiedot, joiden tarkoituksena on henkilöiden rajaaminen tietyn oikeuden, edun tai sopimuksen ulkopuolelle, siltä osin kuin kyseiset tiedot muodostavat erityisen riskin asianomaisten henkilöiden oikeuksien ja vapauksien toteutumiseksi.

Ehdotuksen pääpiirteet ja ensi huomautukset

5. Asetusta (EY) N:o 1073/1999 koskevien muutosehdotusten tarkoituksena on erilaisiin tavoitteisiin vastaaminen ⁽²⁾. Esimerkiksi joidenkin muutosten tarkoituksena on OLAFin tutkimusten tehokkuuden parantaminen muun muassa sen varmistamiseksi, että yhteisön rahoitusta saavat jäsenvaltioiden taloudelliset toimijat kuuluvat OLAFin tutkintavaltuuksiin. Osalla muutoksista pyritään helpottamaan epäiltyjä rikkomuksia koskevaa tietojenvaihtoa OLAFin ja sellaisten eri toimielinten välillä, joita asia koskee, sekä EU:n että kansallisella tasolla. ⁽³⁾ Joillakin muutosehdotuksilla pyritään takaamaan niiden henkilöiden oikeudet, jotka ovat jollain lailla mukana tutkimuksissa, mukaan lukien heidän oikeutensa henkilötietojen ja yksityisyyden suojaan, ja vahvistamaan menettelyllisiä takeita.
6. Euroopan tietosuojavaltuutettu on samaa mieltä siitä, että tavoitteet, joihin muutosehdotusten avulla pyritään, ovat tärkeitä, ja on tältä osin tyytyväinen ehdotukseen. Euroopan tietosuojavaltuutettu pitää erityisesti arvossa yksityishenkilöille ehdotuksessa annettuja menettelyllisiä takeita, varsinkin epäiltyjen mahdollisuutta pyytää neuvoa-antavalta tarkastajalta lausuntoa siitä, onko menettelyllisiä takeita tutkinnan aikana noudatettu. Tietosuojavaltuutettu on myös tyytyväinen muutoksiin, joiden tarkoituksena on antaa enemmän tietoa ilmiantajille ja vihjeenantajille. Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että yksityishenkilöiden henkilötietojen ja yksityisyyden suojaa koskevien oikeuksien suojan näkökulmasta ehdotus kokonaisuudessaan sisältää parannuksia nykyiseen tilanteeseen verrattuna. Tietosuojavaltuutettu on tyytyväinen esimerkiksi siihen, että tutkimusten aikana noudatetaan monia henkilötietojen suojaa koskevia oikeuksia, kuten epäillyn oikeutta saada tietoja tutkimuksesta ja oikeutta saada esittää kantansa.
7. Yleisestä myönteisestä vaikutelmasta huolimatta Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo kuitenkin, että ehdotusta voitaisiin henkilötietojen suojan näkökulmasta edelleen parantaa vaarantamatta sen tavoitteita. Euroopan tietosuojavaltuutettu on huolissaan erityisesti siitä, että ehdotusta saatetaan pitää erityissäännöksenä, jolla säännellään OLAFin tutkimusten puitteissa kerättyjen henkilötietojen käsittelyä. Se menisi silloin asetukseen (EY) N:o 45/2001 sisältyvän yleisen henkilötietojen suojamekanismin soveltamisen edelle. Tämä on erityisen huolestuttavaa ottaen huomioon, että ehdotukseen sisältyvät tietosuojanormit ovat väljempää kuin asetuksessa (EY) N:o 45/2001 olevat normit. Tälle ei lisäksi ole mitään selvää perustetta.
8. Tämän lopputuloksen välttämiseksi seuraavassa jaksossa tehdään ehdotuksesta erittely, jossa esitetään sen puutteet ja ehdotetaan tapoja niiden käsittelemiseksi. Tämä tarkastelu koskee luonnollisesti vain henkilötietojen suojaan vaikuttavia säännöksiä, erityisesti 1 artiklan 5, 6 ja 7 kohtaa, joiden mukaisesti 7 a, 8 ja 8 a artikla on lisätty tai niitä on muutettu.

⁽¹⁾ EYVL L 136, 31.5.1999, s. 8.

⁽²⁾ Euroopan tilintarkastustuomioistuin, Euroopan parlamentti ja OLAF (viraston toiminnasta itse tekemässään arvioinnissa) ottivat taannoin esiin osan ongelmista, jotka ehdotuksella pyritään ratkaisemaan.

⁽³⁾ Ehdotus sisältää joukon toimenpiteitä, joilla pyritään varmistamaan tiedonkulku kaikkiin suuntiin: OLAFista toimielimiin ja jäsenvaltioihin sekä päinvastoin.

II EHDOTUKSEN TARKASTELU

II.1. Ehdotuksen artiklakohtainen tarkastelu

II.1.a Tietojen laatua koskeva periaate

9. Tietojen laatua koskeva periaate, joka on asetuksen (EY) N:o 45/2001 4 artiklassa, käsittää erinäisiä erityisnäkökohtia. Periaatteen mukaan henkilötietojen on oltava täsmällisiä, vastattava todellisuutta ja oltava täydellisiä ja ajantasaisia. Toiseksi tietoja ei saa olla liikaa, ja niiden on oltava tarkoituksenmukaisia siten, että tiedon ja niiden käyttötarkoituksen välillä on yhteys. Ehdotus sisältää tietojen laatua koskevan periaatteen 1 artiklan 5 jaksossa, jonka nojalla lisätään 7 a artiklan 1 kohta, jossa velvoitetaan OLAF tutkimaan sekä asianomaista vastaan olevat että häntä tukevat seikat.
10. Euroopan tietosuojavaltuutettu panee tyytyväisenä merkille velvoitteen tutkia asianomaista vastaan olevat ja häntä tukevat seikat, sillä se vaikuttaa käsiteltävien tietojen virheettömyyteen ja täydellisyyteen ja täten siihen, noudatetaanko tietojen laatua koskevaa periaatetta, ja näin lisätään tietosuojatoimia OLAFin tutkimusten yhteydessä yleensä.

II.1.b Tiedonsaantioikeus (*Right of Information*)

11. Tämän oikeuden mukaisesti henkilötietoja keräävien on ilmoitettava henkilöille, joita tiedot koskevat, että näiden tietoja kerätään ja käsitellään. Henkilöillä, joita tiedot koskevat, on lisäksi oikeus saada tietoja muun muassa käsittelyn tarkoituksesta, tietojen vastaanottajista ja niistä erityisosoikeuksista, joita heillä rekisteröityinä on. Velvoitteella antaa tietoja henkilön tietojen käsittelystä varmistetaan yksilöiden henkilötietojen käsittelyn asianmukaisuus, ja se on samalla välttämätön varotoimi yksilöiden oikeuksien turvaamiseksi. Ehdotuksessa tunnustetaan tämä oikeus 1 artiklan 5 jaksossa, jonka mukaisesti 7 a artiklan 2 kohtaan lisätään ensimmäinen alakohta, ja 1 artiklan 7 jaksossa, jonka mukaisesti lisätään 8 a artikla.
12. Euroopan tietosuojavaltuutettu on tyytyväinen 7 a artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan ja 8 a artiklan lisäämiseen, sikäli kuin ne vaikuttavat asetuksen (EY) N:o 45/2001 mukaiseen tiedonsaantioikeuteen tietosuojan alalla erityisesti OLAFin tutkimusten yhteydessä.
13. 11 ja 12 artiklassa, joita sovelletaan sekä tilanteissa, joissa henkilöilta itseltään kerätään suoraan tietoja, että tilanteissa, joissa tietoja kerätään kolmansilta tahoilta, säädetään oikeudesta saada tietoja henkilökohtaisten tietojen käsittelystä, ja sen lisäksi niissä säädetään tiedoista, jotka on välttämättä annettava henkilöille, niin että näillä on tarkat ja täydet tiedot itseään koskevasta tietojenkäsittelyprosessista. Näihin tietoihin kuuluvat muun muassa tarkoitus, joihin tietoja käytetään, mahdolliset tietojen vastaanottajat ja tietoihin pääsyä koskevan oikeuden olemassaolo.
14. Valitettavasti 7 a artiklan 2 kohdan ensimmäinen alakohta ja 8 a artikla eivät sisällä samanlaisia tietoa koskevia vaatimuksia kuin asetuksen (EY) N:o 45/2001 11 ja 12 artikla. Täten niissä ei tarkenneta, mitkä tiedot on annettava henkilöille, jotta varmistettaisiin tietojenkäsittelyn asianmukaisuus. Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että 7 a artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan ja 8 a artiklan olisi vastattava asetuksen (EY) N:o 45/2001 11 ja 12 artiklaa. Tätä varten Euroopan tietosuojavaltuutettu ehdottaa, että 7 a artiklan 2 kohdan ensimmäiseen alakohtaan ja 8 a artiklaan sisällytettäisiin nimenomainen viittaus asetuksen (EY) N:o 45/2001 11 ja 12 artiklan soveltamiseen.
15. Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että se, että 11 ja 12 artiklaan ei ole viitettä, luo epäselvän oikeudellisen tilanteen. Ehdotus loisi oikeudellisen kehyksen, jolla säädetään tiedonsaantioikeudesta OLAFin tutkimusten yhteydessä ja joka poikkeaa asetuksen (EY) N:o 45/2001 11 ja 12 artiklan mukaisesta yleisestä kehyksestä. Valitettavasti kyseinen kehys edellyttäisi vähemmän tietosuojatoimia kuin yleinen kehys. Euroopan tietosuojavaltuutettu ei näe mitään perusteita tällaiselle tulokselle.

16. Ehdotuksen 7 a artiklan 2 kohdassa ja 8 a artiklan toisessa kohdassa säädetään poikkeuksesta niiden soveltamiseen, jos tietojen antaminen vaikuttaisi tutkimuksen suorittamiseen. Poikkeuksen mukaan OLAFin pääjohtajalla on oikeus lykätä velvoitetta pyytää asianomaiselta henkilöltä lausuntoa.
17. Euroopan tietosuojavaltuutettu panee merkille, että mahdollisuus rajoittaa tietojen antamista on *tietyissä erityistapauksissa* asetuksen (EY) N:o 45/2001 20 artiklan mukainen, jossa säädetään tietyistä rajoituksista tähän oikeuteen, myös jos tällainen rajoitus on välttämätön, jotta turvataan (i) rikosten torjunta ja tutkinta, (ii) jäsenvaltiolle tai Euroopan yhteisöille tärkeä taloudellinen tai rahoituksellinen etu sekä (iii) rekisteröidyn suojelu tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien suojelu.
18. Euroopan tietosuojavaltuutettu panee merkille, että asetuksen (EY) N:o 45/2001 20 artiklassa tiedonsaantioikeuden rajoittamiseen liittyy erilaisia tietosuojatoimia. Erityisesti 20 artiklan 3 kohdassa säädetään, että jos rajoitusta sovelletaan, rekisteröidylle on ilmoitettava pääasialliset syyt sekä se, että hänellä on oikeus saattaa asia Euroopan tietosuojavaltuutetun käsiteltäväksi. Tietojen antamista voidaan lykätä, jos se häiritsee tutkimusta.
19. Ehdotuksen säännöksiin, jotka koskevat tiedonsaantioikeuden rajoituksia, ei liity asetuksen (EY) N:o 45/2001 20 artiklassa tarkoitettuja tietosuojatoimia. Näin ollen OLAFin tutkimusten yhteydessä säädetään rajoituksista tiedonsaantioikeuteen ilman varotoimia, joita sovellettaisiin yleisen tietosuojakehyksen mukaisesti, mikä on Euroopan tietosuojavaltuutetun mielestä epäasianmukaista. Tilanteen ratkaisemiseksi Euroopan tietosuojavaltuutettu ehdottaa 7 a artiklan 2 kohdan toisen alakohdan ja 8 a artiklan tiedonsaantioikeuden rajoittamisen yhdistämistä asetuksen (EY) N:o 45/2001 20 artiklan mukaisiin varotoimiin.

II.1.c Tiedonsaantioikeus (*Right of Access*)

20. Tiedonsaantioikeus antaa henkilöille mahdollisuuden tarkistaa, onko heitä koskevia tietoja käsitelty ja siitä, minkä tyyppisiä tietoja on käsitelty. Ehdotus tunnustaa tämän oikeuden 1 artiklan 1 osassa, jonka mukaisesti 7a artiklan 2 kohdan ensimmäinen kohta ja 7a artiklan 3 kohta on lisätty.
21. Edellä mainitut muutokset, ts. 7a artiklan 2 kohdan toinen kohta ja 7a artiklan 3 kohta, määrittelevät osalliseksi epäillyn henkilön oikeuden saada tiedot kaikista häntä koskevista seikoista. Tarkemmin ottaen ne määrittelevät tavan, jolla tätä oikeuta sovelletaan OLAFin tutkimusten yhteydessä. Ensinnäkin tiedot annetaan, kun *tutkimus on saatettu loppuun*, ts. tutkimusten päätyttyä. Toiseksi tiedot toimitetaan henkilöä koskevien seikkojen yhteenvedon muodossa. Lisäksi tietoja annetaan osalliseksi epäillyn haastattelusta tehdyn yhteenvedon avulla.
22. Euroopan tietosuojavaltuutettu on tyytyväinen siihen, että ehdotukseen on lisätty 7 a artiklan 2 kohdan toinen kohta ja 7a artiklan 3 kohta sikäli, että niissä määritellään asetuksen (EY) No 45/2001 13 artiklassa säädetty tietosuojaan liittyvä tiedonsaantioikeus OLAFin tutkimusten yhteydessä. Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo kuitenkin, että tapaa, jolla tämä oikeus tunnustetaan ehdotuksessa, voitaisiin vielä parantaa. Euroopan tietosuojavaltuutettu on huolestunut siitä, että ehdotuksessa muotoiltu tiedonsaantioikeus on heikompi kuin kyseinen oikeus asetuksessa (EY) No 45/2001.
23. Asetuksessa (EY) No 45/2001 on yleisperiaatteena se, että henkilöillä on oikeus käyttää tiedonsaantioikeuttaan saadakseen henkilötietojensa koskevia tietoja paitsi edellä kuvatuissa, asetuksen (EY) No 45/2001 20 artiklassa määritellyissä tilanteissa, joissa tiedonsaantioikeutta voidaan perustellusti rajoittaa. Tällaisessa tapauksessa tiedonsaantioikeutta voidaan rajoittaa siihen saakka, kunnes olosuhteet muuttuvat.
24. Euroopan tietosuojavaltuutettu panee merkille, että ehdotus ei tunnusta tiedonsaantioikeutta yleisenä periaatteena. Sen sijaan ehdotuksessa säädetään tiedonsaantioikeuden soveltamisesta *menettelyjen tietyissä vaiheissa ja tiettyjen asiakirjojen osalta*. Voidaan sanoa, että tietyssä suhteessa ehdotus asettaa tiedonsaantioikeudelle sekä ajallisia että materiaalisia rajoituksia.
25. Tietoja voidaan 7a artiklan 2 kohdan toisen kohdan mukaan saada vasta kun *tutkimus on saatettu loppuun*, kun henkilölle annetaan yhteenvedo häntä koskevista asioista ja kun OLAFin suorittama henkilön haastattelu on suoritettu ja siitä on tehty yhteenvedo. Menettelyjen kyseisten kahden vaiheen ulkopuolella ei henkilötietojen saantioikeutta yleisesti ottaen ole. Sen aineiston osalta, jota tiedonsaantioikeus koskee, Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että ehdotuksen mukaan tietoja saadaan vain henkilöön liittyviä asioita koskevasta yhteenvedosta sekä haastattelun yhteenvedosta, 7a artiklan 2 kohdan toisen kohdan ja 7a artiklan 3 kohdan mukaisesti. Tiedonsaantioikeus ei koske mitään muita henkilöä mahdollisesti koskevia tietoja, kuten esim. asiakirjakopioita, sähköposteja, puhelintietoja jne.

26. Euroopan tietosuojavaltuutettu on samaa mieltä ehdotuksen kanssa siitä, että oikeus tutustua henkilötietoihin on olennaista menettelyn kummassakin vaiheessa ja kummankin ehdotuksessa määrittelyn asiakirjan osalta. Hän panee tyytyväisenä merkille, että ehdotuksessa tunnustetaan tällainen oikeus kyseisessä tilanteessa. Euroopan tietosuojavaltuutettu kuitenkin katsoo, että yleisenä periaatteena ehdotuksessa pitäisi tunnustaa tiedonsaantioikeus myös muissa kuin ehdotuksessa suoraan mainituissa kahdessa tapauksessa.
27. Euroopan tietosuojavaltuutettu on tietoinen, että ajatusta tiedonsaantioikeuden tunnustamisesta tutkimuksen aikana voidaan yleisenä sääntönä jossakin määrin vastustaa. Euroopan tietosuojavaltuutettu kuitenkin muistuttaa, että jos tietyissä tutkintatapauksissa on tarpeen varmistaa tutkinnan luottamuksellisuus asetuksen (EY) N:o 45/2001 20 artiklan mukaisesti, OLAFilla on mahdollisuus lykätä oikeutta saada tietoja. Itse asiassa OLAF voi 20 artiklan perusteella lykätä tiedonsaantia esimerkiksi varmistaakseen rikosten ja rikkomusten estämisen ja tutkinnan. Näin ollen tiedonsaantioikeuden takaaminen yleisenä periaatteena ei estä tällaisten oikeuksien tilapäistä rajoittamista silloin, kun edellä mainitut perusteet ovat olemassa.
28. Edellä mainitun perusteella ja sen varmistamiseksi, että tutkinnan aikana on olemassa todellinen tiedonsaantioikeus, joka sisältää myös mahdolliset rajoitukset, Euroopan tietosuojavaltuutettu ehdottaa, että ehdotukseen lisätään selkeä viittaus yksittäisten henkilöiden oikeuteen tutustua OLAFin tutkintatiedoissa oleviin henkilötietoihinsa. Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo erityisesti, että 7 a artiklan 2 kohdan ensimmäisen ja toisen alakohdan väliin pitäisi lisätä seuraava kappale: *"Kaikilla tutkinnassa mukana olevilla henkilöillä on oikeus tutustua tutkinnan aikana kerättyihin heitä itseään koskeviin henkilötietoihin. Tähän oikeuteen voidaan soveltaa asetuksen (EY) N:o 45/2001 20 artiklassa tarkoitettuja rajoituksia."*
29. Tässä kohdassa säädettäisiin yleisenä periaatteena tiedonsaantioikeuden soveltamisesta. Tällöin päästäisiin suurempaan johdonmukaisuuteen, ja lisäksi henkilöt, joita OLAFin tutkinta koskee, eivät olisi epäsuotuisamman käytännön kohteena henkilötietoihin pääsyn osalta.

II.1.d Oikaisuoikeus

30. Tiedonsaantioikeus on ennakoedellytys oikaisuoikeudelle. Kun yksittäisillä henkilöillä on ollut mahdollisuus tutustua omiin tietoihinsa ja tarkistaa käsittelyn oikeellisuus ja laillisuus, oikaisuoikeus antaa heille mahdollisuuden vaatia oikaisua kaikkiin puutteellisiin tai virheellisiin tietoihin.
31. Ehdotuksen mukaisesti oikaisuoikeutta säännellään yhdessä tiedonsaantioikeuden kanssa. Sekä 1 artiklan 5 kohta, jonka mukaisesti 7 a artiklan 2 kohdan toinen alakohta ja 7 a artiklan 3 kohta on lisätty, viittaavat siihen, että rikkomuksesta epäillyllä on mahdollisuus antaa huomautuksena.
32. Euroopan tietosuojavaltuutettu huomauttaa, että ankarasti tulkittuna ehdotuksessa ei säädetä oikaisuoikeudesta sinänsä. Sen sijaan ehdotuksessa säädetään oikeudesta "antaa huomautuksia" ja "hyväksyä pöytäkirja tai esittää siihen huomautuksia" (molemmissa tapauksissa henkilötietojen osalta). Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että tällaiset oikeudet ovat verrattavissa oikaisuoikeuteen ja että ne ovat yhdenmukaisia asetuksen (EY) N:o 45/2001 14 artiklan kanssa, jossa säädetään oikeudelliset puitteet oikeudelle oikaista virheelliset tiedot. Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että OLAFin tutkintojen yhteydessä ei ole mahdollista antaa yksittäisille henkilöille mahdollisuutta pelkästään "oikaista" puutteelliseksi tai virheelliseksi katsomiaan tietoja, epäilemättä siksi, että monissa tapauksissa tietojen virheellisuuden toteamista varten on tehtävä tutkimus. Tämän vuoksi tässä yhteydessä oikaisuoikeus voidaan taata, kuten ehdotuksessa tehdään, antamalla yksittäiselle henkilölle mahdollisuus antaa huomautuksia ja antamalla hänelle mahdollisuus kommentoida kyseessä olevia henkilötietoja.
33. Edellä mainitun lisäksi Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että samoja edellä esitettyjä kommentteja, jotka koskevat sitä, miten ehdotuksessa säännellään tiedonsaantioikeutta, sovelletaan soveltuvin osin oikaisuoikeuteen. Ehdotuksen mukaisella oikaisuoikeudella on nimittäin samat puitteet, joita kuvattiin edellä tiedonsaantioikeuden yhteydessä: ehdotuksessa ei tunnusteta oikaisuoikeutta yleisenä periaatteena. Sen sijaan oikaisuoikeus rajoitetaan aiheettomasti syytteiden yhteenvetoon ja haastattelua seuraavaan kertomukseen.
34. Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että ehdotuksessa tulisi tunnustaa oikaisuoikeus yleisenä eikä osittaisena oikeutena. Tätä varten Euroopan tietosuojavaltuutettu ehdottaa, että ehdotukseen sisällytetäisiin säännös, jossa tunnustetaan oikaisuoikeuden soveltaminen. Erityisesti virkkeen, jossa puhutaan siitä, että jokaisella tutkinnassa osallisena olevalla henkilöllä on aina oikeus tutustua häntä koskeviin henkilötietoihin, jotka on kerätty tutkinnan aikana, jälkeen pitäisi lisätä lause *"sekä oikeus esittää huomautuksia siitä, ovatko häntä koskevat tiedot virheellisiä tai puutteellisia"*. Euroopan tietosuojavaltuutettu muistuttaa, että soveltamalla asetuksen (EY) N:o 45/2001 20 artiklaa OLAF voi yhä rajoittaa oikaisuoikeutta, jotta turvataan rikosten torjunta, tutkinta, selvittäminen ja syytteenpano.

35. 7 a artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa säädetään mahdollisuudesta sulkea pois tiedonsaantioikeuden ja oikaisuoikeuden soveltaminen. Kuten tiedonsaantioikeuden rajoittamisen yhteydessä mainittiin, tällaisiin rajoituksiin tulisi kuulua suojalausekkeet, joita sovelletaan asetuksen (EY) N:o 45/2001 20 artiklan yhteydessä. Tätä varten Euroopan tietosuojavaltuutettu ehdottaa, että tällaisten ehdotukseen kuuluvien oikeuksien soveltamisen rajoittamisen yhteydessä mainitaan selkeästi 20 artikla.

II.1.e Henkilötietojen vaihto

36. Ehdotuksessa säädetään henkilötietojen vaihdosta unionin toimielinten sisällä ja jäsenvaltioiden viranomaisten kanssa. Yksi ehdotuksen tavoitteista on itse asiassa tehostaa tietojenvaihtoa OLAFin ja viranomaisten kesken sekä EU:n että jäsenvaltioiden tasolla.
37. Euroopan tietosuojavaltuutettu haluaa tässä yhteydessä korostaa, että kyseinen vaihto olisi sallittava vain, jos se on tarpeen tiettyä tapausta koskevan tutkimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi Euroopan tietosuojavaltuutettu muistuttaa asetuksen (EY) N:o 45/2001 7 artiklan mukaisesti, että tietojen vastaanottajan on käsiteltävä tietoja ainoastaan sitä tarkoitusta varten, jonka vuoksi tiedot on siirretty.
38. Ehdotuksessa ei säädetä henkilötietojen vaihdosta kolmansien maiden kanssa tai kansainvälisestä yhteistyöstä. Tällaista yhteistyötä voidaan kuitenkin olettaa tehtävän tässä yhteydessä. Euroopan tietosuojavaltuutettu korostaakin, että henkilötietojen vaihto on sallittava ainoastaan siinä tapauksessa, että kolmas maa varmistaa henkilötietojen riittävän suojan tai siirto kuuluu jonkin asetuksen (EY) N:o 45/2001 9 artiklan 6 kohdassa säädetyn poikkeuksen soveltamisalaan. Lisäksi Euroopan tietosuojavaltuutettu muistuttaa, että samoja sääntöjä sovelletaan OLAFin ja sellaisten EU:n toimielinten ja elinten väliseen tiedonvaihtoon, jotka eivät ole yhteisön elimiä (kuten Europol ja Eurojust). Tässä yhteydessä Euroopan tietosuojavaltuutettu toivoo, että annetaan asianmukaista lainsäädäntöä, jossa tunnustetaan kyseisiä toimielimiä sääntelevän tietosuojasäännösten riittävyys, mikä helpottaisi tietojen siirtämistä niille asetuksen (EY) N:o 45/2001 9 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Vaihtoehtoisesti voitaisiin antaa uutta lainsäädäntöä, jossa niiden tietosuojajärjestelyn katsotaan vastaavan yhteisön elinten ja toimielinten järjestelyä asetuksen (EY) 45/2001 7 artiklan mukaisesti, mikä myös poistaisi rajoitukset tietojen siirtämiseltä kyseisille toimielimille.

II.1.f Yhdenmukaisuus asetuksen (EY) N:o 45/2001 kanssa

39. Ehdotuksessa asetuksen 8 artiklan 3 kohtaa on muutettu siten, että siihen sisällytetään nimenomainen viittaus asetuksen (EY) N:o 45/2001 soveltamiseen. Euroopan tietosuojavaltuutettu on tyytyväinen 8 artiklan 3 kohdan muuttamiseen sikäli kuin siinä vahvistetaan, että aina kun ehdotuksessa ei tarkenneta OLAFin tutkimuksissa sovellettavia tietosuojavaatimuksia, sovelletaan asetusta (EY) 45/2001.
40. Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo kuitenkin, että 8 artiklan 3 kohta ei sinänsä, siis ilman tässä lausunnossa esitettyjä muutoksia, ole riittävä varmistamaan henkilötietojen suojaa, joka vastaa vähintään asetuksessa (EY) N:o 45/2001 säädettyä tasoa. Asetuksen 8 artiklan 3 kohta ei itsessään ole riittävä, koska sillä voidaan katsoa olevan merkitystä ainoastaan silloin, kun ehdotuksessa ei tarkenneta OLAFin tutkimuksissa sovellettavia tietosuojavaatimuksia. Jos ehdotuksessa kuitenkin tarkennetaan sovellettavat tietosuojavaatimukset ja siten vahvistetaan vähemmän suojaava tietosuojajärjestely, voitaisiin tällaisen epätydyttävän järjestelyn katsoa olevan etusijalla asetuksessa (EY) 45/2001 säädettyyn yleiseen tietosuojaan nähden. Edellä ehdotettujen muutosten, jotka koskevat konkreettisia viittauksia asetukseen (EY) 45/2001, tarkoituksena on välttää tällaiset tulkintaristiriidat.

III MUITA NÄKÖKOHTIA

III.1 Ilmiantajien suojele

41. Euroopan tietosuojavaltuutettu yhtyy täysin ehdotukseen siltä osin, että avoimuuden lisäämiseksi on varmistettava, että ilmiantajille tiedotetaan asianmukaisesti, ja panee tyytyväisenä merkille, että ehdotus velvoittaa ilmoittamaan ilmiantajille, aloitetaanko tutkinta vai ei.

42. Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittaa ilmiantajien henkilöllisyyttä koskevan salassapitovelvollisuuden noudattamista OLAFin tutkintojen yhteydessä ja myöhemmissä vaiheissa. Tietosuojavaltuutettu katsoo, että tätä varten tähän ehdotukseen olisi aiheellista sisällyttää uusi kohta, jolla taataan ilmiantajia koskeva salassapitovelvollisuus. Nykyiset takeet (komission tiedonanto SEC/2004/151/2) eivät vaikuta riittävästi oikeudelliselta kannalta katsottuna. Tietosuojavaltuutettu toteaa, että tällainen säännös vastaisi 29 artiklan tietosuoja-ryhmän lausuntoa, jossa käsitellään EU:n tietosuoja-sääntöjen soveltamista ilmiantamiseen liittyviin sisäisiin järjestelmiin ⁽¹⁾.

IV PÄÄTELMÄT JA SUOSITUKSET

43. Euroopan tietosuojavaltuutettu on tyytyväinen tähän ehdotukseen sikäli, että siinä selkeytetään OLAFin tutkinnassa mukana oleville henkilöille tarjottavia menettelyllisiä takeita, joihin kuuluu mainittujen henkilöiden henkilötietojen suoja.
44. Henkilöiden henkilötietojen ja yksityisyyden suojaan liittyvien oikeuksien suojelun näkökulmasta Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että ehdotuksessa on enimmäkseen parannuksia nykyiseen oikeuskehukseen nähden. Parannuksia ovat esimerkiksi 7 a artiklan 2 kohdan ensimmäinen alakohta ja 8 a artikla, jotka edistävät *tiedonsaantioikeuden* kunnioittamista, sekä 7 a artiklan 2 kohdan toinen alakohta ja 7 a artiklan 3 kohta, joissa vahvistetaan osittainen *tiedonsaanti- ja oikaisuoikeus* OLAFin toteuttamien tutkintojen yhteydessä.
45. Lisäksi Euroopan tietosuojavaltuutettu suhtautuu myönteisesti siihen, että ehdotuksessa todetaan asetusta (EY) N:o 45/2001 sovellettavan kaikkiin tietojenkäsittelytoimiin, joita toteutetaan OLAFin toteuttamien tutkintojen yhteydessä. Tämä varmistaa osaltaan sen, että henkilötietojen käsittelyä koskevien henkilöiden perusoikeuksien ja -vapauksien suojelua koskevia sääntöjä sovelletaan johdonmukaisesti ja yhtenäisesti.
46. Vaikka Euroopan tietosuojavaltuutettu antaakin arvoa muutoksille, joilla on tarkoitus edistää edellä esitettyjä menettelyihin ja tietosuojaan liittyvien oikeuksien kunnioittamista, hän on huolissaan siitä, että useimmat ehdotetuista muutoksista eivät täytä asetukseen (EY) N:o 45/2001 sisältyviä tietosuojaan liittyviä vähimmäisnormeja. Tietosuojavaltuutettu tuntee huolta siitä, että jos ehdotus voitaisiin asettaa asetuksessa (EY) N:o 45/2001 olevan yleisen tietosuojakehyksen soveltamisen edelle, tämä vesittäisi tietosuojanormit OLAFin toteuttamien tutkintojen yhteydessä tavalla, jota olisi mahdoton hyväksyä. Tietosuojavaltuutetun mielestä tämä on erityisen huolestuttavaa OLAFin tutkintojen yhteydessä mahdollisesti kerättävien tietojen arkaluonteisuuden vuoksi. Tämän tilanteen välttämiseksi tietosuojavaltuutettu pyytää yhteisön lainsäätäjää ottamaan huomioon jäljempänä mainitut ongelmat ja tekemään ehdotukseen asiaa koskevat muutokset kyseisten ongelmien ratkaisemiseksi.
47. Puutteet, jotka koskevat tiedonsaantioikeutta OLAFin tutkintojen yhteydessä (right of information):

Tietojen antaminen henkilöille asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseksi on välttämätön suoja-toimi, jota ei pitäisi tarpeettomasti vaarantaa, kuten ehdotuksessa tehdään. Jotta tämä vältettäisiin, ehdotusta on muutettava seuraavasti:

- i) 7 a artiklan 2 kohdan ensimmäiseen alakohtaan ja 8 a artiklaan olisi sisällytettävä selvä viittaus asetuksen (EY) N:o 45/2001 11 ja 12 artiklaan asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseksi.
- ii) Asetuksen 7 a artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan ja 8 a artiklan toisen alakohdan tiedonsaantioikeuden rajoittaminen olisi kytkettävä asetuksen (EY) N:o 45/2001 20 artiklassa säädettyihin suoja-toimiin.

48. Puutteet, jotka koskevat oikeutta tutustua tietoihin OLAFin tutkintojen yhteydessä (right of access):

Sallitaan pääsy henkilötietoihin, jotta henkilöt voivat tietää, muodostavatko heitä koskevat parhaillaan käsiteltävät tiedot keskeisen perustan henkilötietojen kunnioittamiselle. Jotta voitaisiin taata tosiasiallinen oikeus tutustua tietoihin, ehdotusta olisi muutettava seuraavasti:

- i) Voitaisiin lisätä 7 a artiklan 2 kohdan ensimmäisen ja toisen alakohdan väliin uusi säännös, jossa todettaisiin yleisenä periaatteena oikeus saada tutustua OLAFin tutkintojen yhteydessä kerättyihin henkilötietoihin. Tämä säännös voitaisiin muotoilla seuraavasti: *"Kaikilla tutkinnassa mukana olevilla henkilöillä on oikeus tutustua tutkinnan aikana kerättyihin heitä itseään koskeviin henkilötietoihin. Tähän oikeuteen voidaan soveltaa asetuksen (EY) N:o 45/2001 20 artiklassa tarkoitettuja rajoituksia."*

⁽¹⁾ Lausunto 1/2006 EU:n tietosuoja-sääntöjen soveltamisesta ilmiantamiseen liittyviin sisäisiin järjestelmiin tilinpidon, tilinpidon sisäisen valvonnan, tilintarkastusasioiden sekä lahjonnan ja pankki- ja rahoitustoimintaan liittyvän rikollisuuden torjunnan aloilla (00195/06/EN WP 117).

49. OLAFin tutkintoihin liittyvää oikaisuoikeutta koskevat puutteet:

Oikeus oikaista epätarkat tai epätäydelliset tiedot on luonnollinen seuraus oikeudesta saada tutustua henkilötietoihin, ja se on sinällään henkilötietojen suojaan koskevan oikeuden kulmakivi. Oikaisuoikeuden rajoitukset saisivat olla mahdollisia vain siinä määrin kuin ne ovat sallittuja asetuksen (EY) N:o 45/2001 nojalla. Ehdotuksessa on lisärajoituksia, jotka olisi vältettävä seuraavasti:

- i) Olisi lisättävä säännös, jossa todetaan, että epäilyillä henkilöillä on yleinen oikeus esittää näkemyksensä kaikkien heihin viittaavien tietojen osalta paitsi, jos sovelletaan asetuksen (EY) N:o 45/2001 20 artiklassa säädettyä poikkeusta. Sen jälkeen kun on todettu, että kaikilla tutkinnassa mukana olevilla henkilöillä "on milloin tahansa oikeus tutustua tutkinnan yhteydessä kerättyihin heitä itseään koskeviin henkilötietoihin", olisi lisättävä, että kyseisellä henkilöllä on oikeus *"esittää näkemyksensä siitä, ovatko henkilötiedot epätarkkoja tai epätäydellisiä"*.
- ii) Euroopan tietosuojavaltuutettu ehdottaa, että 7 a artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan mukainen tietojensaanti- ja oikaisuoikeuden rajoittaminen kytketään asetuksen (EY) N:o 45/2001 20 artiklassa säädettyihin takeisiin.

50. Edellä mainitun lisäksi Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että tähän ehdotukseen olisi aiheellista sisällyttää uusi kohta, jossa taataan ilmiantajia koskeva salassapitovelvollisuus.

Tehty Brysselissä 27. lokakuuta 2006.

Peter HUSTINX

Euroopan tietosuojavaltuutettu
